

СВОБОДНА МИСЪЛ

ИЗДАВА ФЕДЕРАЦИЯТА НА АНАРХИСТИТЕ В БЪЛГАРИЯ • LE JOURNAL DE LA FEDERATION ANARCHISTE BULGARE (FAB)

Как се борим за по-добрия свят **3**

Често ни обвиняват, че нямаме стратегия: какво ни липсва, за да създадем представата за това, което искаме да постигнем, и за пътя, който води до него.

Предателите на Апостола **6**

Предателствата и предателите са вечни спътници на Васил Левски още от първите години на революционната му борба до трагичния край на живота му.

Експериментът в Лисичанск **8**

Украински анархисти отправят предизвикателство към официалните власти с инициатива за безвластническа автономия в своя град.

Анархизмът в Словения **8**

Интервю с Андрей и Даша от Инфошоп Любляна за историята, проблемите и проектите на безвластническото движение в Словения.

Биографията на Ботев от Евгений Волков **11**

Излезе от печат дълго укриваната биография на Христо Ботев за връзките му с анархизма и руските революционери.

В ЦИТАДЕЛАТА

2009 в Източена и Обеднена Европа

Европейският съюз е сценен отвсякъде. За икономиката е ясно – европейските борси не падат по-долу от останалите в своето свободно падане, но за това – по-подробно в долната статия. Доскоро европейските политици в хор славословеха постиженията на „Европейския проект“ и образи като тези

вдясно бяха отмятани с лека ръка като евроскептицизъм, национализъм, радикализъм, федерализъм и изобщо нещо екзотично, отживяло, почти циркаджийско, което няма място в „цивилизования“ дебат на европейските кулоари. Европейският съюз беше символ на политическо бюрокралично единство, въ-

преки очебийното наличие на „равни“, „по-равни“ и „много по-равни“ европейци, особено след примъкването на източноевропейските чиновници под брюкселския покрив. Брюкселската бюрокрация налагаше маската на сговорна гружина, готова да громи всички „антиев-“
» » продължава на страница 2

ПРОТЕСТНА ДЕМОНСТРАЦИЯ ВЪВ ВАРШАВА

Унгарски плакат: **ВЪЗМОЖНО Е ДА КАЖЕШ НЕ!**

ГОЛЕМИЯТ БАНКОВ ОБИР

Къде са парите?

Сметката е вярна, парите ги няма или краят на историята за глобализацията

Сополитите наследници се споглеждат около вонящия труп на глобализацията и се чудят къде им е наследството. Няма го. А толкова добре си я гледаха и толкова бяха послушни и не даваха косъм да падне от главата ѝ, миламата им глобализация – тя, която щеше да ги направи богати...

В началото на март световните светилища на верующите в лесното и бързо забогатяване приличат на машина на времето. Независимо дали борсата е в Ню Йорк, Чикаго, Лондон, Париж или Франкфурт, жреците и хористите коментатори, вторачени в шеметно намаляващите цифри, нареждат в транс: „сега сме на нивата от 2000 година... сега сме на 1999... сега сме на 1998... сега сме на 1997... днес борсата затвори на нивото от 1996... индексите паднаха до стойностите от 1995...“

От време на време някой изпищява, че държавата трябва да вземе спешно мерки, но другите блажени вярващи в невидимата ръка на пазара го смъмрят да млчи, защото за тези работи не се говори, а само с копнеж

стаен се надяваш държавната банка да кихне с тъжна въздишка и в твоя изтънял „инвестиционен портфейл“. Вярно е, че световните борси от всички страни на всички океани се сринаха до там, където бяха преди 15 години. Въпросът, който никои обаче не задава, е какво стана през тези 15 години и какво уж трябваше да стане. Този въпрос има съвсем ясен и конкретен отговор и той допреди година се рецитираше наизуст от всички застъпници на невидимите ръце и свободната търговия. Насън да ги бутнеш, щяха да ти разправят за реките от пари, които ще потекат в джобовете на всинца ни, ако ги оставяш да правят онова, което ги оставяха да направят. Това „онова“ си имаше име и това име е „глобализация“ – гума, изпарила се от речника на пазарните глашатаи като парите от акциите на наивно повярвалите им. Да, аджеба, какво стана с глобализацията?

Преди 15 години в богатите западни страни масово се затваряха фабрики – производството се изнасяше

там, където има евтина работна ръка и няма екологично законодателство. Падаха масово бариерите пред движението на капитали и изнасянето на печалби. Работниците от „третия свят“ се задължаваха да продават труда и ресурсите си евтино, но да купуват скъпо. Не да си боже да се опитат с евтиния си труд да произведат евтино лекарство за собствена употреба – веднага ги смазват от санкции за нарушена „интелектуална собственост“ на западните фармацевтични гиганти. Всичко това се правеше с едно единствено оправдание, превърнало се в заклинание – „глобализация“ – и по-малко популярното „ефект на процеждането“. Идеята беше, че ако има много тлъст гюбек за големите играчи, от блажното ще капе надолу да топят и широките народни маси. Това беше обаче историята за глобализацията за широките народни маси. Широките народни маси останаха както винаги на сухо. Днес безработицата в САЩ е на рекордно високи нива, цените
» » продължава на страница 2

3 МАРТ – ДЕН ЗА СОЛИДАРНОСТ С КОСТАДИНА КУНЕВА

На протест

Наивно надявайки се, че инцидентът с Кунева в Атина може да трогне поне един синдикален лидер, който от справедлив гняв или поне патриотичен дълг ще събере под байрака няколкостотин синдикални члена и ще обсади гръцкото посолство в знак на солидарност със своята сънародничка, аз останах разочарован.

Все пак протест имаше и организатори не бяха синдикатите, а студентите от ПРИЗИВ. На главния вход на университета се събраха 60-70 души, които изказа своята подкрепа и солидарност с Костадина Кунева и борбата за по-добър живот. Протестът продължи с шествие и скандирания

„Солидарността между хората е нашето оръжие срещу властта!“, „Шефове крадци, шефове убийци!“, „Днес не е празник, а ден за борба – с воля и разум срещу страха!“ Както се очакваше, никои не излезе от посолството, за да получи нашите искания и да разговаря с нас. И по-добре – ще трябва пак да лъже, а и ние няма да повярваме, защото не сме слепи да не видим, че пясъчната кула се руши.

Не можем винаги да отстъпваме пред силата на доводи и аргументи, давани ни от политици и бизнесмени, били те наши или чужди. Защото сме първо човеци и трябва да останем на всяка цена такива. •

2009 в Източена и Обеднена Европа

» » продължава от страница 1

ропейци“ – мрачни, сприващи тъмни субекти, слепи за животворната светлина на кръглото съзвездие. Леви и десни партии, еднакви като двата крака, тропеха в неспирния марш към светлото бъдеще и никои от тях не оспорваше величието на Съюза. Доскоро беше така. Вече не е. На 19 февруари Чешката република пое председателството на Съюза и нейният президент Вацлав Клаус гръмна следната реч: „Няма „край на историята“. Претенцията, че днешното статукво, сегашната институционална форма на ЕС е гозма, неподлежаща на критика, е грешка, която – за съжаление – се разпространява бързо, макар да е в пряко противоречие не само с рационалното мислене, но и с двухилядолетната история на Европейската цивилизация... Днешната система за взимане на решения на Европейския съюз е различна от класическата парламентарна демокрация, изпитана и доказана от историята. В нормална парламентарна система част от депутатите поддържа правителството, а друга част поддържа опозицията. В Ев-

ропейския парламент това липсва. Тук се издига само една алтернатива и онези, които гръзват да помислят за друго мнение, са заклеймявани като врагове на европейската интеграция. Неотдавна, в нашата част на Европа, ние живяхме в политическа система, която не допускаше алтернативи и съответно не допускаше и парламентарна опозиция. Ние от опит научихме горчивия урок, че без опозиция няма свобода. Затова трябва да съществуват политически алтернативи.“

В този момент, сякаш да подсилят казаното от Клаус, част от европейските депутати демонстративно напускат залата, а други започват да гюджукат. Бившият анархист, после позеленял, посинял и днес станал нещо като придворен шут на европарламента Даниел Кон-Бенди заявява, че сравнението на взимането на решения в Европейския съюз с това в Съветския съюз показвало, че Клаус е загубил всякаква връзка с реалността.

Всичко това нямаше да бъде интересно, ако Клаус беше някакъв явен антипод на европейската политическа каста – някакъв „край-

но“ лъв или десен, изобщо някой, от когото такъв вид развлечение се очаква. Клаус обаче е типичното олицетворение на европейския политически опортюнизм. Той е обобщен образ на еврократа. За него някогашният му съратник и бивш президент Хавел твърди, че е привърженик на „бандитския капитализъм“ – един от най-гласовитите последователи на тачъризма и рейгъномиката, архитект на чешката „либерализация“. Иначе върл застъпник на референдумите и опозиционното поведение, Клаус е избран за втори мандат не от народа, а от парламента и то с „необяснимото“ и до днес гласуване на трима опозиционни депутати от Социалдемократическата партия в негова полза. Опороченият вот води до засилване на искането за връщане на прякото гласуване за президент в Чешката република и сегашният популизъм на Клаус се счита за хитър негов ход да се възползва от реакцията срещу собствените му политически машинации, за да спечели и „народния“ вот. Именно фактът, че такъв типичен европейски въжеиграч „хвърля бомба“ в цитаделата обаче говори, че дори

оядените кучета започват да се рѳат, защото усещат, че подопечните им овце скоро ще поискат нови кучета или ще избягат от голямата обща кошара.

В страните от Съюза тежат силни центробежни процеси и те далеч не са запазената марка на новоприетите членки от Източена Европа. Референдумите във Франция, Холандия и Ирландия не бяха първи лястовици, а логичен резултат от тоталното скъсване на връзката с реалността на еврократите, пред които Клаус изглежда по-здраво стъпил на земята от Айфеловата кула. Доказателствата за сценването на Европа по шевовете са под носа на самите бюрократи. Белгия, домът на ЕС и НАТО, е най-яркото опровержение на небивалицата за „обединените народи“. Никога досега темата за разделението на Белгия не е била толкова широко дискутирана. По последни проучвания 49% от населението на Валония – френскоговорящата част на Белгия – желае тя да стане френска, ако страната се раздели и де юре, след като отдавна е разделена де факто. На практика всички политически партии в Белгия днес са ясно разде-

лени по езикова линия – техните представители и членове говорят или само френски, или само нидерландски. Самото население също – едните гледат една телевизия, другите – съвсем друга. Фламандският министър на спорта през октомври миналата година предложи футболната федерация на Белгия да се раздели на две по езиковия признак. От край време билетите за влака на север от „езиковата граница“ са само на нидерландски, а на юг – само на френски. Никои не си прави труда да ги печата на два езика, макар че железопътната компания е една.

Навремето отците основатели на ЕС твърдяха, че не коалират държави, а обединяват народи. Половин век по-късно единственото нещо, което обединява народите в Европа, са общите институции, които те все повече и повече смятат за натрапени и ненужни. Независимо какви пътища търсят – прави или погрешни – истината е една – никои не смята, че решението на проблемите е повече власт за Брюксел. Само политиките, отдавна изгубили връзка с реалността.*

Александър Ванчев

ГОЛЕМИЯТ БАНКОВ ОБИР

Къде са парите?

» » продължава от страница 1

на здравеопазването и образованието – също. Огромният и явен губещ от цялата глобализация е работникът, но това учудва само наивниците. Никои никога не е мислил за работника, освен ако последният в огромни количества не му рита по вратата.

На „инвеститорите“, тоест средната класа, мечтаеща да стане висша, се пробутваше „истинската история“, а не онази „за баламите“ и тази история много повече ѝ харесваше – че маймуните и голтаците ще си останат прецакани, както винаги са били, но те, образованите, бели и най-вече правоберни капиталисти, инвестирайки спестяванията си в акциите на западните фирми, ще се облажат яко, защото огромните печалби от тениските, шити от цветнокожите за 20 цента, и продавани на зарибените от телевизора бели дечица за 20 долара, ще се трансформират автоматично в скок на акциите и който хитро вложи всичките си пари

в акции в началото на глобализацията, след 10-15 години ще се подсмивва от горната палуба на новата си яхта и ще бъде много умен.

Добре, минаха не 15, ами близо 20 години, откакто Макдоналдс отвори първата си закусвалня в Китай и 5 години откакто другата емблема на САЩ – джинсите Levi Strauss – уши последния си чифт гащи в Северна Америка и закри и последния си цех там. Баш по това време глобализацията вече беше неударима – след Сиатъл и редицата други протести и кампании на антиглобалистите по света, капиталистите дори престанаха да тиражират историята за широките народни маси. Беше вече пределно ясно, че последните работят нечовешки дълго в нечовешки условия и грижите на техните чорбаджии за тях са само две – да ги хранят, колкото да не умрат от глад, и да ги товариат достатъчно много, за да нямат време и сили да мислят лоши мисли. Новият стар напев се върна – „единствената отговорност на

корпорацията е да увеличи стойността на активите на своите инвеститори“. Другите... Ами щом не са станали инвеститори, значи не мислят за корпорацията, защо пък тя да мисли за тях? Протестите и призивите за по-справедливо разпределение на богатата бяха на практика заглушени и то именно от така нареченото гражданско общество. Гражданското общество по класическата си дефиниция е общество на еснафа – на същите тези „инвеститори“, които радостно потриваха ръце, гледайки как акциите им пъплят нагоре. Парицата беше царица и нейните мускетари – гребните и средни инвеститори – я бранеха от всички врагове по медиите, конференции, в книги и лекции. С всеки изминал ден се опиваха от своята „далновидност“, смятайки как към 2008-2009 година ще умрат, учетворят или упеторят авоарите си, в зависимост от това колко рано са „влезли“. 20 години по-късно, какво стана с авоарите на мускетарите? Нищо. Изядени от инфлацията и от бро-

керските такси, за най-далновидни от тях се смятат онези, които са успели да продадат обезценените си акции на най-малка загуба.

Остава обаче логичният въпрос – къде са парите? Парите не са в работниците, нито в САЩ и Япония, нито в Европа, още по-малко в Индия или Китай. Парите не са и в инвеститорите, защото техните банкови сметки са по-тънки, отколкото бяха отпреди началото на глобализацията. Къде са? През тези 15 години се трупаха реални огромни печалби от евтина работна ръка и мръсни производства. Това не бяха измислените пари от небето на инвестиционните банки и ипотечните деривати – това бяха истински, твърди пари, които изтичаха от джоба на потребителите през касовите апарати на огромните търговски вериги, фрашкани с „мейд ин чайна“ стоки, през автокъщите и бензиностанциите, застраховките, през сметките за мобилни телефони, Интернет, телевизия, приватизираните ток, газ, отопление. Къде отидоха из-

веднъж? Няма ги. Няма пари в банките, няма пари в производителите, няма в търговците, няма в бюджетите – дефицитът на Италия вече надхвърля брутният вътрешен продукт, с новите трилонни планове на американското правителство, дефицитът на САЩ сигурно ще бъде още по-чудовищен, най-големите производители на автомобили са във фактически фалит, германското правителство вдига рамене и казва: „Най-добре е Опел да обяви несъстоятелност“, британското правителство иска да приватизира кралските пощи, защото нямало пари да ги издържа. По всички икономически закони – капиталистически или не – ако няма огромно природно бедствие и търговията е вървяла, загубата за едни е печалба за други. Къде тогава са печалбите? Кои са законно спечелилите? Такива няма. Значи или има незаконно спечелили, или има някаква огромна лъжа още в началото на сметката. Верният отговор най-вероятно е „и двете“.*

(следва)

ТРЕТИ МАРТ

Нашият непълнолетен народ

За пореден път целокупният народ български, по волята на своите мъдри пастири празнува този тъй светъл ден, сложил край на султанската власт чуждоземна и поставил началото на неговото „свободно“ съществуване в лицето на подарената ни наша, истинска българска държава! Подарена от онзи „Освободител“, когото собствениците му поданици и особено поляците не чувстваха точно такъв. Неговият край е израз на дълбоките чувства, които руският народ питаше към него. Ако с турците нашите чорбаджии дележа съдираните кожи от бедните българи, сега вече станаха пълновластни господари, надявайки на сънародниците си хомота и на държавното робство.

Нашият народ явно е осъден на вечно непълнолетие, което и в преносен, а буквален смисъл превръща простосмъртните граждани в жертва на блудствата и гаврите на неговите законни настойници. Случаят с педофила-законодател Кузов е очебиен пример за буквалната извратеност на системата. Вече и най-големият наивник е разбрал, че равенството пред закона е точно толкова условно, колкото и самата присъда на този из-

вратеняк – един образец властник. Защото властта така и така развъртава, но нашичкият ѝ спестил масрафа, като си дошъл предварително развратен.

Логична закономерност е точно онези, които коват законите, да бъдат нечисти и гнусни – обратното е изключение! Главното средство за грабежи, насилие, убийства и терор на политиците от всички партии във всички години от „освобождението“ насам са били именно законите и всеки път в името на народното добруване! На все същия този народ, който още от времето на търновската конституция не бил достатъчно съзрял за истински права и свобода. От времето на първия голям тиранин – бившият съратник на Ботев – Стамболов, непълнолетният български народ бил пазен бдително да не „порасне“ повече от нужното. При „народната“ власт на большевиките неговата политическа и обществена „незрялост“ достигна своя апогей! Партията мислеше вместо всички – тя беше права и когато грешеше...

Днес парламентарните труженици считат за нещо естествено да бъдат недоведени от законите, които коват за всички. Ширещата

се корупция нямала отношение към техния имунитет. Царската куртизанка Каролев например може от националния ефир да ни обяснява, сме незряли за референдуми, но достатъчно отговорни да плащаме данъците, с които депутатите покриват непосилните си разходи. Бойко Борисов говори за част от българския народ като некачествен материал пред качествен американски народ, който умре да избира бат'бойковци културисти за губернатори – Джеси Вентура на Минесота и Арнолд Шварценегер на Калифорния.

Наглостта и лакомията на властниците е безкрайна, но властта им не е. Колкото по-късно, толкова по-яростно вълната на изведенъж „порасналия“ народ ще измете тази „непорината тор“ и място за среден път няма да има, защото революцията не приема неутрални! Революцията е единственият истински празник на всички угнетени и потиснати! Нека дотогава официална България лицемерно да празнува една от многото касапници, донесла на върха на щиковите властта, чиито „пълнолетни“ наследници са днешните Хаджи Пенчович и компания! •

Вигемир Георгиев

ВЕЛИКАТА ИЛЮЗИЯ

Гражданско общество?

Като всеки загрижен за родината си граг човек, реших и аз да проверя как вървят нещата с управлението на граг Ямбол. Отидох на страницата на съответния вестник и сърцето ми веднага се стопли – гражданското общество в града щяло да бъде коректив на управляващите.

Няма как да не се зарадваш – от историческите ремонти около Кауфланг в края на лятото насам рядко минава месец, без половината граг да не остане без вода. Далаверите и разпределянето на парите хич не ща да си представям. Така че не е като властта да няма нужда от коректив твърдява.

С трепет в сърцето зачетох въпросната статия. Оказа се, че въпросното гражданско общество се състои от „всички отзовавали се на поканата“ (общо 69 души). Поканата била отправена от кмета, който разяснил на обществото как ще служи за коректив. Въпросното „общество“ се състои от „експерти, общественици, журналисти, изявени творчески личности, **хора със собствено мнение**, служители от администрацията, **кметове**“. Явно във въпросния граг, барабар със селата наоколо, готолкова трудно се намират „хора

със собствено мнение“, че се е наложило дори кметовете да консултират собствена си община.

Такава група от подбрани удобни граждани няма как да мине за „гражданско общество“. Всъщност може и да мине, ако приемем, че всички останали, които никога за нищо не пита, са селяни.

Не стана ясно как ще помагат на общината. Как може да бъде коректив на властта някой, който самата тя назначава? Ако тези „журналисти, служители от администрацията, кметове, и пр. наистина имаха собствено мнение, нямат ли те достатъчно възможности да го изразят, та трябва кметът специално да ги кани в консултативни съвети? А щом те нямат, какво да кажем ние, от които не се очаква да имаме собствено мнение?

Гражданско общество в Ямбол няма, още по-малко коректив на властта. Няма и в цялата ни страна. Когато избират заглавие на статията, журналистите слагат розовите очила и грацията смело. Поне във вестника да го има розовият свят, който управляващите описват. Нали никога не иска да живее в сивата действителност? •

Златко

КАК СЕ БОРИМ

Как се борим за по-добрия свят

Често ни обвиняват, че нямаме стратегия. Хората се зачитат в нещата, искат промяна, искат да живеят по-осигурено и по-свободно. Идват, четат и си казват „Добре, нещата са зле и отиват на по-зле. А можеше да е по-добре. Ако ние не ги оправим, няма кой друг. Откъде да започнем?“ И когато чуят отговор „Взemi раздай няколко вестника!“, „Ела на протест срещу управляващите!“, „Доведи няколко приятели да работим заедно!“, си казват „Да, ама то така нищо няма да се промени“ и си отиват вкъщи. Или по-зле: опитва, води няколко приятели, ходи на протести, раздава вестници и пак нищо не се променя, и си отива вкъщи дълбоко убеден, че от него нищо не зависи.

Това не е само мой проблем, нито е проблем само на анархистите, нито дори само на левите движения. Това е проблем на всеки, който иска да смени системата. Хората не познават нищо по-различно и малко са тези, които по една или друга причина успяват да си представят света, който искат да построят и да съумеят да запазят тази представа пред лицето на

отрезвяващата действителност. Но е наша отговорност, на всички, които искаме да живеем в свят на солидарни и достойни хора, да създадем представата за това, което искаме да постигнем и за пътя, по който може да се стигне до него. Единствено тогава хората ще бъдат наясно с времето и постоянството, което това изисква, и няма толкова бързо да се обезсърчават.

Аз си харесвам света. Харесвам как слънцето го огрява сутрин и как го оставя да си почине вечер. Харесвам студата на зимата, цветовете на пролетта и жегата през лятото. Не харесвам обаче омразата сред хората.

Искам, когато някой е гладен, няма покрив над главата си или грехи на гърба си, да има кой да му подаде ръка, без да го пита дали на другия ден ще свърши някаква работа. Вярвам, че и въздухът, и хляба, и грехите са достатъчно за всички. Искам хората да работят, защото знаят, че радостта от резултата надхвърля многократно тежестта на усилията, а не за да измолят от някой малко пари на края на месеца. Искам, когато хората считат нещо за несправедливо, да се съберат и да го

премахнат, без да се страхуват от вържени копоу.

Вярвам, че повечето от вас също искат това. Вярвам, че е по-добре да има по малко хляб за всички, отколкото неколцина „богопомазани“ да се тълчат с пасти, а останалите да ги гледат и да преглъщат виновно. Вярвам, че не е правилно парите и властта да вкарват невинния в затвора на мястото на виновен, а останалите да мълчат виновно. Вярвам, че този, който вдига глас против несправедливостта, е смел, а който си мълчи – виновен. Вярвам, че имам не граждански, а човешки дълг, да направя света по-справедлив.

Може да го наричат по друг начин, може да го разбират по друг начин, но в основата си чувството за справедливост и солидарност е общо за хората и то има елементарно икономическо и политическо приложение. Нищожно малцинство са онези от нас, които биха одобрили луксозните яхти по Черноморието на фона на просящите по улиците и студените стаи през зимата. Още по-нищожно малцинство биха оправдали пчеченето на дебеловратите мутри и шкембестите по-

литици, докато полицаите бият кокошкари в ареста и еколози на улицата.

Много са хората, които поне на гуми не признават несправедливостите. Но са твърде малко тези, които реално са готови да направят нещо по въпроса. Повечето се утешават с мисълта „аз съм добър човек“ или „какво да направя, като няма друг начин“, което, да си кажем направо, е същото като „кучета го яли“. За да стане ясно дали задачата има, или няма решение, тя пак трябва да се решава. Някои го раздават „благотворително“, дадат малко пари на този, свършат нещо без пари на онзи и си мислят, че нещата са наред, че са направили каквото им е по силите. Малцина сме тези, които наистина се опитваме да променим света, да направят нещо по въпроса. И един ден, като се приберем от поредния безплоден протест, си казваме „абе що не си гледам кефа“ и забиваме поглед в земята. Не сме непременно оцетени от системата, не сме непременно мислещи по един и същ начин, но ние сме хората, които искаме и можем да променим света, и от нас зависи дали ще го направим.

Искаме свят на свободно щастие и свободен труд. Самите ние сякаш живеем в такъв свят. Сред нас няма подлост, няма принуда, дори неприятните задължения се вършат доброволно и с удоволствие. Но този свят е непълен. С раздаване на вестници, с организиране на протести, с пропаганда и ентусиазъм можем да докоснем хората. Но не можем да ги нахраним. Ние показваме, че хората могат да правят политика в организация, където всеки е еднакво ценен и всяко мнение се изслушва внимателно. Но малко хора се интересуват от това, а и това не е крайната ни цел. Твърда представа да покажем, че обикновеният човешки труд, този, който повечето от нас вършат от сутрин до вечер, може да бъде организиран на същия принцип. Ако искаме свят, в който да има протести, нямаше да се уморяваме от тях. Ако искаме свят, в който да се раздават вестници, щяхме да ги раздаваме всеки ден. Но ние искаме нещо повече – искаме ежедневието на хората да бъде организирано на същите принципи, на които е организирана нашата дей-

» » продължава на страница 4

НОВИНИ

Всеобща синдикална мобилизация за Г-20 в Лондон

Международната конференция на профсъюзите, заедно с английските синдикати TUC, призовава за пълна мобилизация на синдикалните организации, които да оглавят протеста на гражданите във връзка с провежданата на 2 април 2009 г. в Лондон среща на Групата на двадесетте „най-развити“ страни в света.

Подготвяната среща в Лондон ще разглежда проблеми от жизнено важно значение за световното синдикално движение и целта на апела за мобилизация е да привлече вниманието на лидерите от Г-20 върху спешната необходимост от съвременни, ефективни и адекватни мерки за ограничаване на икономическата рецесия и за преодоляване на негативните последици от глобалната финансова криза върху хората на наемния труд.

Демонстрацията в Лондон ще бъде организирана на 28 март 2009 г. и ще протече под лозунга:

„Да поставим хората на наемния труд в центъра – За повече работни места, За социална справедливост, За запазване на екологичното равновесие на планетата!“

Разбиват билетни автомати в столичния градски транспорт

Столичният транспорт ще укрепва допълнително билетните автомати в превозните средства и ще засилва охраната в депата.

От началото на годината умишлено са повредени 14 валидатори, а 26 броя билетни автомати са разбити с цел кражба.

Съвместно с чешката фирма „Микроелектроника“, се разработва техническо решение за укрепване и защита на билетните автомати.

Новата система за таксуване в градския транспорт в София беше приета с протокол на 23 февруари, а след това беше пусната в експлоатация.

В момента са монтирани билетни автомати и валидатори вече във всички трамваи и тролейбуси.

УКРАИНА

Експериментът в Лисичанск

На 25 февруари украинските анархисти от Лисичанската градска организация на Съюза на анархистите в Украйна (САУ) връчиха в Украинския парламент (Рада) искане за гласуване на Закон за социален експеримент в град Лисичанск. „Смисълът на експеримента е по легален път да се повиши компетентността на гражданите и конструктивната социална активност на населението. Целта на експеримента е да се види всеобщата самоорганизация на гражданите за решаването на собствените им проблеми с постепенно заместване на техните структури на пряката демокрация на гражданите органи и фиктивното местно самоуправление“ се казва в искането.

Лисичанск е град в източна Украйна с население малко над 100 хиляди души. През последните няколко години той е постоянно поле на вътрешнопартийни боричкания в Партията на регионите на бившия премиер Янукович, на практика парализирали местната власт, което доведе до решението на украинския парламент от началото на февруари тази година да обяви извънредни избори за кмет на гра-

да през май. Едновременно с това икономическото положение на района продължава да се влошава. На този фон украинските анархисти излизат с открито писмо към властите, в което се казва:

„С всеки изминал ден Украйна все по-дълбоко затъва в тресавището на кризата. Производството се прекъсва, хората губят работата си, цените растат, системата на управление е парализирана от политически интриги и пълна несъстоятелност на държавната бюрокрация централно и на местно ниво. Страната стои на ръба на социален взрив.“

В същото време, все повече украинци разбират, че спасението няма да дойде в прекрасен образ на някой спасител. Нито избори, сменящи една бездарна олигархическа групировка с друга, нито залагането на енергията на „младите и зелени“, мечтаещи да създадат рая, нито политически преврат са в състояние да накарат държавата да работи за гражданите си. Затова все повече хора застават на позицията на радикалния отказ. Само че от отказ го отказ има разлика. Напълно очевидно е, че никакви про-

тести в столицата не могат да бъдат в строгия смисъл „Против всички!“ Подобно на „безпартийната“ Червена гвардия от 1917 г. или на „аполитичната“ оранжева общност през 2004 г., на политическите „отрицатели“ през 2009 г., рано или късно, неволно или съзнателно, вотът „против всички“ ще доведе на власт съвсем конкретен кандидат.

В такава ситуация гражданите нямат на кого да се надяват, освен на себе си, като се самоорганизират. В прекия смисъл думите „против всички“ могат да бъдат не политически, а социален отказ. Пълен отказ от услугите на бюрокрацията и политиките. Не за царя, а за себе си гражданите да действат, работят и да строят своето бъдеще със свои сили, в своя дом, в своите териториални общини. И въпросът тогава се свежда до осигуряване на гражданите с достатъчно на брой съответни инструктори.

Във връзка с това, че анархизмът е наука за всеобщата самоорганизация, САУ е готов да се ангажира с логистиката на експеримента. Ние сме способни да привлечем достатъчно количество специалисти в

областта на самоуправлението, съдействие за самообслужването и социалната взаимопомощ, да окажем юридическа, методическа и социална поддръжка в работата по създаването на ефективни структури по самоорганизацията на населението. В случай на успех в експеримента, САУ е готов да подпомогне аналогични начинания в десетки други малки градове в Украйна.“

Своето обръщение към украинския парламент лисичанските анархисти завършват с думите:

„Ние не молим за финансиране, а единствено да се погрижите за законовите рамки на експеримента, така че нашето социално творчество да не влезе в неуправляем конфликт с централната, а особено с местната бюрокрация, абсолютно бездарна, но готова на всякакви провокации и репресии, за да съхрани своите привилегии.“

В случай на заинтересованост от ваша страна, нашите специалисти са готови да сътрудничат с профилна комисия на Върховната Рада за разработването на необходимия закон.“

**По материали на anarhia.org
Превод:
mars_3 и sharkan**

НАШИТЕ ПРИЯТЕЛИ ПО СВЕТА

Анархизмът в Словения

Интервю с Андрей и Даша – Инфошоп Любляна

Как започна анархисткото движение в Словения и кога започна да действат вашата група?

Даша: Нашата група фактически започна да действа през 1999 г. Анархизмът в Словения като цяло няма много корени и история, освен отделни изолирани примери.

Струва ми се обаче, че макар и без анархистка традиция в Словения съществува традиция на левичарски активизъм и нетрадиционно ориентирана хора, които започват да развиват дейност на базата на организиране отгору, без да се наричат анархисти?

Даша: Да, през 60-те и 70-те години на ХХ век имаше такива настроения, повлияни от западните събития от края на 60-те. Освен това през 90-те се появи силна хардкор и пънк сцена, която беше донякъде и политически активна, но това не беше традиция. От „Метелкова“, от този социален център тук, започна да се оформя нещо като политическо, социално пространство. Анархистката група се създаде през 1999 година.

Започнахме със заемането на една сграда, всъщност двойка от сгради и го направихме като чисто младежко, субкултурно движение, след което осъзнахме, че се идентифицираме с анархизма и че това е идеята, която ни допада най-много. С политическите акции започнахме някъде през 2001 година и след това с една голяма кампания срещу НАТО, когато предстоеше влизането на Словения там и се подготвяше референдум за това – „за“ или „против“.

Андрей: Едва ли можем да говорим за чист анархизъм в Словения през времето преди 1999 година, но във всичките тези движения от 80-те години на ХХ век – алтернативната сцена като Радио Студент, пънк движението – се съдържаше по нещо анархистично, поне като манифест. Имаше множество публикации, които бяха категорично против титовисткия режим, но това бяха по-скоро утопични искания за свобода, самоорганизация и т. н. В движението, което се разрасна с окупането на „Метелкова“, имаше значително течение от хора, които се смятат за анар-

хисти и дори когато част от тях след десетина години станаха университетски преподаватели и имаха вече друг социален статус, запазиха много от своите безвластнически възгледи и идеи. Движението продължи с окупането на нови сгради, но и с нови идеи като солидарността с нелегалните имигранти, движението против НАТО, милитаризма и войната и конкретно против словенското влизане в НАТО. Може да се каже, че това беше нещо като латентен анархизъм, защото не беше от националистическа гледна точка – не искаме НАТО, не защото това е САЩ, а с анализ за ролята на НАТО в глобалния свят на Властта и Силата. Ние виждахме в НАТО железният юрук на капитала и бяхме против капитализма също толкова, колкото и срещу милитаризма, не бяхме просто пацифисти. Това по някакъв начин продължи и до днес.

Вашата група сега се нарича просто Инфошоп?

Даша: Да, но е важно, че ни събира не само идеята, но и организацията – поне се опитваме да я изградим. Всъщност искаме да създадем

нещо като федерация от анархистки групи в различни части на Словения и да си сътрудничим с други инициативи и организации на Балканите и в Европа. Затова през 2003 година се опитахме да направим Социална анархистка федерация, която всъщност и направихме, но тя просъществува едва 2 години. Съществуваше и анархосиндикат – „Съюз на самоорганизираните работници“ – извън дейността на Социалната анархистка федерация. Той беше активен в някои фабрики в индустриалната част на Словения, които се закриваха и приватизираха по това време. Имаше и работнически протести, в които се включихме и ние, правихме и вестник, имаше и стачка на жените-работнички, която също подкрепихме. Но след около две години групата се разпадна, духът вече не беше същият и скуотването започна да запада, не можехме повече да окупирате сгради заради полицията.

Плащате ли нещо за вашия клуб в Метелкова?

Даша: Не, само сметките за ток и другите консу-

» » » продължава на страница 9

Лъжат ли медиите за Уго Чавес?

Събитието беше отразено със заглавия от типа „Чавес печели референдума, става цар във Венецуела“. Безспорно това събитие не говори добре за процесите във Венецуела. Трудно може да завърши успешно една „боливарска революция“, която е дотолкова зависима от човека на върха.

Нека обаче оставим венецуелците да си правят революцията както я разбират и да погледнем към начина, по който медиите отразиха събитието. Обвиненията започват с „президент зави наги“ (Радио Франс Интернационал) и завършват с „разбичканата демокрация във Венецуела“ (Ню Йорк Таймс). Само по себе си това е логично и не дотам интересно. Интересното идва, ако разгледаме отразяването на аналогичния референдум в съседна Колумбия.

В Колумбия, още преди да обяви референдум, президентът Урибе си осигури следващия мандат с помощта на парламента. После работата се размириша – депутат бил подкупен, за да гласува в негова полза (разбира се, без знанието на Урибе). От кумова срама президентът реши да обяви референдум за следващия си мандат.

За разлика от Венецуела обаче, Колумбия е отличник на „свободния“ пазар – не създава главоболия на корпорациите и не отказва нищо на правителството на САЩ.

Въпреки политическия скандал, референдумът в Колумбия беше отразен меко казано безгло. Във вестниците в САЩ се откриват едва 60-тина статии по тази тема и над 1000, посветени на референдума във Венецуела. Дори в голяма част от „колумбийските“ статии неограниченото преизбиране е споменато във връзка не с Урибе, а с Чавес. Доживотният „ел президент“ е споменат в близо 300 статии за Чавес, срещу 30 свързани с Урибе, като последните не пропускат да припишат тези амбиции на венецуелския президент. Тонът е абсурден за всеки обективно мислещ човек – един „демократичен“ президент като Урибе не можело да се съпоставя с „диктатор“ като Чавес. Единият е добър, а другият – лош по презумпция.

Българските медии практически не обърнаха внимание на колумбийския референдум. Подкупните политици и мафиотските галавери отгавна не са сензация – коя страна изскача първа

като асоциация, когато се каже „наркокартел“? За проблемите на една тъй демократична страна и за мръсотии на ЦРУ в задния двор на САЩ направо е неудобно да се говори. Нашите журналисти си изкарват хляба с търсене на новини в стил „Жълт Труг“. Чавес минава за ексцентричен и скандален, затова го споменават. Не с икономическата му политика, която грастично понижи бедността във Венецуела, а с това, че пуснал свой албум с песни. А заглавието, че диктаторът се превръщал в цар говори достатъчно за компетентността на българските журналисти. Те не лъжат, просто си вършат работата.

Повечето хора разбират добре механизмите, чрез които гадена медия поднася информацията така, че да бъде удобна на нейните собственици и техните приятели. Журналист, който се занимава само с „неудобни“ въпроси, рискува, ако не друго, то поне скоро да остане без работа. Това важи както за тези, които разследват местните мутри, и които по-вероятно ще свършат в болница, така и за онези, които пишат извън тона на медията си. Това си е чист

Каракас: стотици хиляди на митинг в подкрепа на Чавес

капитализъм и няма никаква конспирация в него. Чист капитализъм е и фактът, че българските журналисти преписват най-булевардните статии на CNN. Тук няма световна конспирация, няма еврейски заговор против народите, просто за това се плащат заплати. Защото сериозните политически процеси достигат до българския народ като фарс, а фарсът в нашата и въобще в западната политика, ни се представя като значителен политически процес. Ако режимът на Чавес накрая рухне поради хиперинфлацията, вътрешните боричкания и корупция или някоя епохална

глупост, която е присъща на всеки диктатор, медиите ще се погрижат единствено това да остане в съзнанието (плюс албума с партизанските песни на Чавес). Няма да се спомене фактът, че с едно малко „врътване на кранчето“ на големите корпорации Венецуела успя значително да подобри живота на най-бедните хора в тази богата на петрол страна. Така трябва, иначе издателите ще фалират. И така ще бъде, докато нашето общество не създаде алтернативна медия, чиято цел не е да печели пари, а да информира хората. •

Златко

НАШИТЕ ПРИЯТЕЛИ ПО СВЕТА

Анархизмът в Словения

» » » продължава от страница 8

мативи. В целия културен център „Метелкова“ всичко е без наем, така че и ние не плащаме, освен тока, водата и пр. Около 1 година нищо не се случваше, хората като че ли бяха объркани, но през 2006 година взехме това помещение, преустроихме всичко и направихме анархистки информационен център, който съществува вече 2 години и всяка седмица организираме различни събития, имаме си програма, която включва прожекции, дискусии, безплатни вечери.

Кои са основните обществени проблеми, върху които се насочвате?

Даша: Имаме множество лекции за дейността на различни активистки групи от Европа и света. Разговаряме за активистката сцена, по почти всички проблеми – от феминизма и правата на животните до работническите борби и влиянието на анархизма върху тях – зависи от темата, която изберем. За всичко това не плащаме нищо, защото Метелкова все още има този статут на окупирана територия, макар че вече доста бизнес се върти тук.

Андрей: Опитваме се да представяме конкретни проблеми от света от по-радикална, анархистка гледна точка. Много важна част е например историята на революционните борби – имаме нещо като цикъл от филми и представяния на различни събития като движенията в Латинска Америка. Имаме филм, посветен на Куба, така че не се ограничаваме само с анархистката проблематика дори, а се опитваме да се разпрострем върху световните революционни движения по принцип, но пак се опитваме да дискутираме тези борби от анархистки позиции. Имаме цикъл от филми, посветен на градските партизани от 70-те години в Германия, движенията от 1968 г. и други подобни.

Кои са главните проблеми на хората днес в Словения?

Андрей: Капитализмът. Капитализмът и всичко свързано с него – заплащането на труда, отчуждаването на труда, приватизацията на образованието – такива неща. Публикуваме месечен бюлетин, който отразява не само събитията, които се случват тук в ин-

фоцентъра, но и в Словения като цяло, както и по света, цялото поскъпване и кризата, и се опитваме да реагираме на всичко това. Опитваме се да обясним всичко и да видим какво конкретно ни засяга нас, тук в Словения в момента и в бъдеще.

С групи и колективи от кои страни имате най-силни връзки?

Андрей и Даша: Най-вече с другари от Хърватия, Италия, Сърбия, Австрия, но поддържа връзка с групи от всякъде – имаме посещения даже от един южноафрикански анархоколектив, но, разбира се, предимно с другари от нашите съседни или близки страни.

Какво е влиянието на ситуационизма в Словения? Имат доста такива познати.

Моето лично мнение е, че в много отношения ситуационистите са авантюристи, техният практически опит е добър за нас. Тяжната критика към анархистката теория и история е много ценна и полезна и техните идеи са използвани в настоящето. Техните идеи трябва да бъдат разбрани, но не трябва да бъдат идеализирани като „най-добри-

те“, което се случва. Все пак те изградиха някои от най-конструктивните уроци в историята.

Андрей, ти си обвинен в насилие срещу полицаи на антифашистки протест в Австрия и имаш дело в австрийски съд. Разкажи ни за този случай?

Това е друг аспект от нашата борба – противоействението на неонацизма, национализма и „патриотизма“, който съществува и тук, в Любляна, и навсякъде. През септември получихме покана от нашите австрийски другари да участваме в антифашистки дни на действието в австрийската провинция Каринтия, защото там всяка година се провежда неонацистка демонстрация, в която участват бивши австрийски и немски войници от Вермахта и това е много важно събитие за тях, но и за новото поколение млади нацисти. Като местна група от Словения, ние се присъединихме към антифашисткия блок и към техните акции, които бяха за три дни. Няколко души бяха арестувани, сред тях и аз, защото се опитахме да блокираме нацистката демонстрация

и, разбира се, полицията не ни позволи. Последва кратък сблъсък, просто се бутяхме с ръце, не беше никакъв бой, нищо сериозно – ние не бяхме повече от 50-100 души. Заради това няколко от нас бяха арестувани и аз лично бях обвинен в нападение срещу полицията и дори в раняване на полицаи.

Възможно ли е да те осъдят?

Възможно е. По принцип мога да получа до 3 години затвор, но не вярвам – може би ще трябва да платя нещо и толкоз. Миналата седмица бях отново в съда – съдията не е субективно настроен и то не на моя страна. Каринтия е проблемна провинция, защото там има словенско малцинство и може да има неприятна изненада. Сега се опитваме да разпространим случая в медиите, да поставим съдията в Австрия под натиск – абсурдно е антифашистка акция да бъде криминализирана – ние се опитваме да спрем неонацистко събиране, само по себе си то е криминално престъпление, да покажем на хората, че има какво да научим от историята, но не бива да повтаряме старите грешки. •

Френската революционна музика (1789-2009)

Историята на песните, музиката и революционната поетика на френския пролетариат от Революцията до Пънка

» » продължава от миналия брой

В периода след 1894 се появяват и други автори на песни – сред тях е Маглен Верне. Тя се занимава с безвластническото сиропиталище „L'Avenir Social“ (Социално бъдеще) и пише много антивоенни песни. Продължава тази работа през Първата световна война до 20-те години на XX век. Знаменитият поет и автор на песни Гастон Куте също живее и твори през този период. Считан от някои за един от най-великите френски поети, неговите песни отново стават популярни във Франция. Роден е през 1880 г. в района на Лоаре, започва да пише на 18 години. Преселва се в Париж, води трудно, бохемско съществуване там и пее в кабаретата на Монтмартър. Той е поет преди всичко на любовта към селото, примесена със силна доза бунтарство. В своята песен „Le Gâs qui a mal tourné“ (Непрокопсаникът) и още много други творби напада духовността и местните сановници, като прославя своята собствена строптивост срещу цялата прогнила система. Започва да сътрудничи на анархистки вестници под редакцията на Себастиан Фор, там се появяват много от неговите текстове. От сподвижник на анархизма се превръща в „заклет“ певец, който поддържа „бунтарското“ течение около вестника „La Guerre Sociale“ (Социалната война). През 1910 година там са публикувани 60 от неговите творби, свързани със злободневни обществени и политически събития. Сред най-силните му работи е „Les Conscrits“ (Наборниците). Умира от туберкулоза година по-късно на 30-годишна възраст.

Освен Куте, друга значителна личност е Шарл д'Авреј, който стига до анархизма след делото Драйфус. Според него „пропагандата чрез песен дава най-сигурни и ефективни резултати“. Той организира турнета по цялата страна – първото през 1907, заедно с анархиста Маурицио, който също пише песни, след това самостоятелно. В своите „спектакли-събрания“ тълкува своя репертоар и обсъжда възгледите си с публиката. Темите са патриотизъм, парламент, свобода на любов, бъдещото общество. Непрестанно е тормозен от властите, които му забраняват да стъпва в Гренобъл. Успява да напише около 1200 произведения, песните му стават неделима част от анархисткия музикален репертоар. Външващата песен „Le Triomphe de l'Anarchie“ (Триумфът на

Анархията) остава популярна до днес. Индивидуалистът Ланоф е друг известен певец по това време.

Годината 1889 бележи знаменателно завръщане на гозетите, подгържани от хора, които искат да защитят „добрия шансон“ на социално-политическа тематика. През 1901 се създава „La Muse Rouge“ (Червената муза). Тя обединява повечето шансонери социалисти и анархисти, сред тях са Констан Мари и Пейет. Те създават гозети и участват във фестивали, организирани от работнически асоциации и политически групи, издават списанието „La Chanson Ouvrière“ (Работническа песен) на Шарл д'Авреј. Подкрепят стари шансонери и насърчават нови като Йожен Бизо. Започнал като земеделски работник, по-късно става винар и остава такъв до края на живота си. Самоук, той се абонира от 14-годишна възраст за анархисткия вестник „Le Père Peinard“. Неговите анархистки песни стават много популярни в гозетите. Остава верен на безвластническите идеи чак до смъртта си на 106 години през 1989 г.!

Световната война носи много неприятности за „La Muse Rouge“. Двама от нейните автори-изпълнители на песни са изпратени на фронта и умират в окопите. След войната културната и политическата сцена се променя коренно и има сериозен отлив от анархистката песен. Комунистическата партия се опитва да превземе „La Muse Rouge“. Не успява, но последвалото разцепление и пренебрежителното отношение на Комунистическата партия водят до бързото ѝ западане.

В следвоенните години един от най-известните и популярни френски певци, Жорж Брасенс, е активен член на френската федерация на анархистите (ФА), пише първата си статия за вестника на федерацията – „Le Libertairein“ – през 1946 г., по-късно помага при редактирането му. Маркар че неговите възгледи са ясно представени в песните му, поддривните му намерения там са изразени с насмешлив и сатиричен подход. След като става известен, той се отдава на карьерата си, но продължава щедро да помага на каузата, да изнася безплатно концерти за събиране на средства за анархисткото движение и доколкото е известно, не изневерява на идеите до смъртта си.

Сред левичарските интелектуалци и бохеми ярко се откроява фигурата на Борис Виан – джазов тропнетист, автор на 10 романа и наг

Борис Виан

400 песни, много от които изпълнява сам. В най-известната му песен Le Déserteur (Дезертърът) ясно личи антимиитаризмът, често засягана тема в творчеството му, наред с омразата към религията и бюрокрацията – ключови елементи в неговия анархизъм.

Жак Брел, белгиец, който живее във Франция, е друг изтъкнат певец и текстописец от този период, в чиито песни също застъпени отявлен антимиитаризъм, агресивен атеизъм и свиреп сатира на буржоазията. Той обаче внимава да не разкрива публично своите политически възгледи за разлика от Лео Фере, който често редовно споменава анархизма в своите песни, и Жорж Мустаки, роден в Египет грък, който прекарва по-голямата част от живота си във Франция. И двамата помагат на анархисткото движение и участват в концерти за набиране на средства.

За разлика от деликатния подход на Брасенс, песните на Лео Фере понякога подстрекават към бунт.

През 60-те години на XX век забраняват излъчването на негови изпълнения по гържавната френска телевизия ORTF заради анархистките му възгледи и съпротивата му срещу войната в Алжир. В една от своите песни, „Complainte de la Télé“ (Телевизионна жалба), той сравнява френската телевизия с проститутка, която открито се предлага, и говори за телекрация, власт чрез телевизията. В други песни напада бозата, която се лее от телевизията и в която той вижда морфин за масите.

Мустаки възхвалява духа на Революцията в „Sans La Pomme“ (Без да изричам името ѝ) и своята почит към Май '68 в написаната по време на събитията „Temps de Vivre“ (Време да живеем).

От 1981 г. радиостанцията на френската Федерация

на анархистите *Radio Libertaire*, която покрива района на Париж, дава ефир на ангажирани шансонери. Това води до възраждане на старите песни като тези на д'Авреј и Куте. Изпълнители като Серж Утге-Ројо и Ваня Агриан Сенс, открито ангажирани с анархизма, често се изявяват от ефира на *Radio Libertaire*.

Ситуационистите

Френските ситуационисти дават своя неповторим принос към поддривния френски шансон. През 1974 се появява албумът „Chansons du Prolétariat Révolutionnaire – rouir en finir avec le travail“ (Шансон на революционния пролетариат – за края на наемния труд). На него е написано „Част 1“, но втора част така и не се появява. Наред с автентичен анархистки шансон от 1890 г., там са включени песни, за които се твърди, че са писани от Бандата на Бонд, от украински махновисти и испански анархисти. Псевдоними крият истинските извършители – Ги Дебор, Алис Бекер-Хо и Раул Ванегем, изтъкнати ситуационисти. Бекер-Хо пише песен, написана първоначално през 1968 за Комитета за поддръжане на работническите окупации, но всъщност ситуационистите използват своя „детурнаман“ (тактика за поддривно преобразуване на образ и звук) – използват познати френски мелодии, в които заменят текстовете с революционни.

Пънковете

Една от песните, „Махновщина“ (която се счита, че е нещо като химн на махновците в Украйна, вдъхновена от анархиста Нестор Махно), е тотално преработена в пънк през 80-те години на XX век. *Béruquier Noir* (Черните Берюриевици – от героя Берю в романите на Сан Антонио) се появяват в музикалната култура в мрежата от окупирани сгради (скуоти) в Париж в края на 70-те години на XX век. Те приличат на истинска циркова трупа и започват през 1978, с остроумни саркастични песни, които нападат военната индустрия, затворите и са особено агресивни срещу расизма и фашистката партия Front National (Национален фронт). Те също критикуват обществения ред като цяло, песните им носят откровени анархистки послания. Всъщност *Béruquier Noir* са госта по-революционни от британските пънк банди по това време, от които черпят своето вдъхновение. Осъзнали заплахата от комерсиализирането, те

се разпадат през 1989 г., когато забелязват първите признаци за това.

След *Béruquier Noir* се появяват групи анархо-пънк банди, които не им отстъпват по радикалност и дори копират от тях използването на гръм-машина вместо истински барабанист. Най-известната такава банда е *Metal Urbain*, които обаче, вместо да приличат на циркова трупа като *Béruquier Noir*, се появяват на сцената облечени изцяло в черно, по традицията на британския анархо-пънк колектив CRASS. Лоран от *Béruquier Noir* създава групата *Tromatism*, които също използват гръм-машина, вместо истински барабани. Други известни банди са *Trotskyids* и *Haine Brigade*, а някои от по-новите френски анархо-пънк банди са *Kochise*, *Attentat Sonore*, *Phase Terminal*, *Pekatrallatak*, *Foetus Party*, *Varlin*, *Brigada Flores Magon*, *Ludwig Von 88*, *La Fraction*, *Gasmask Terror*, *Vomit For Breakfast*, *Affliction* и гр., лейбъли и дистрибутори като *Maloka*, *Fight For Your Mind*, *WeeWee*, *Darbouka*, *FZM*, *La France Pue!* и гр., списания и зинове като *Barricata*, *Apatride*, *BRA*, *Vendetta* и гр. В момента има дори анархистка хип-хоп сцена с изпълнители като *Collectif Mary Read*, *Singe Des Rues*, *Trauma*, *Golem Of Flesh*, *La K-Bine*, *Piloophaz* и гр. *René Binamé* пък е част от анархо-пънк сцената, но продължава да пее автентични революционни шансонни. Концертите се провеждат изключително в автономни центрове (скуот пространства, далеч от музикалния бизнес и поп културата. В последните години, при засиления натиск от страна на полицията и властите срещу скуотинга във Франция, се наблюдава изместване на анархо-пънк сцената от градовете към извънградските райони и планините. Организиран се пънк концерти и политически мероприятия в окупирани хижи в планините и в малките села около градовете – по този начин се предпазват от проблеми с полицията и закона или от нео-нацистски атаки.

За разлика от групи западноевропейски пънк сцени, анархо-пънк сцената във Франция практически се появява паралелно с появата на пънк-рока изобщо. Създават се Анархопънк федерацията (*Fédération Anarchopunk*), парижкият анархо-пънк инфошоп *Le Kiosk* и Международният център за народна култура (*CICP*). Всички те продължават да функционират и до днес. •

по материали от Ник Хийт, libcom.org и „Бакуниста!“ с помощта на www.diy.aresistance.net

Биографията на Ботев от Евгений Волков

Обесването на Христо Ботев

из преговора към новото издание

...може би щастие е за него [Ботев], че е умрял, без да дочака времето, когато по думите на самия Ст. Стамболов, той би могъл в родна България да бъде обесен за крайните си убеждения и за своята революционна смелост.

Редно е тази книга днес да започне така, със своето заключение. Дължим го на нейния автор, защото в това вижда самият той смисъла на своя труд. Волков започва своя преговор с надеждата неговото изследване да постави едно начало на разговора за Ботев, за Ботевите идеи и Ботевата епоха. Без претенции за последна инстанция, руският биограф на Ботев пише: „ние направихме всичко, което можехме; нека направим повече тези, които може, и нека нашият труд да му послужи поне за материал“. Евгений Волков се надява края на неговото произведение да бъде начало на други, но през последвалите 93 години това не става. Книгата е на практика погребана, а дори първото ѝ, пролежало 14 години, издание според автора е поразено от множество произволни съкращения, които „грубо извращават и обезличават цели глави от книгата, а на някои места даже съвършено лишават моето произведение от яснота и логическа последователност“. С надеждата, че за явление като Христо Ботев сто години не са много и не е късно истинският разговор да започне и днес, издаваме тази книга и затова започваме нейното второ издание с последното изречение на първото.

На мнозина може да се стори пресилено твърдението, че сто години Ботев не е истински обсъждан. Да си припомним обаче един друг дълго погребван текст, „Писмото до Христо Ботев“ на писателя-емигрант Георги Марков, писано на стогодишнината от смъртта на поета-революционер, 2 юни 1976 г.:

„Отгоре на всичко в ада ти сигурно би намерил по-интересната част на човечеството. Старият грешник Бакунин, от когото ти толкова си се възхищавал, трябва да се е издигнал до ранг на помощник-дявол, приятелят ти Нечаев сигурно се тържи някъде в Деветия кръг, а другарят ти Стамболов, мушкан за милионен път с дяволския нож, би се опитал да ти обясни защо според него, ако ти не беше загинал във Врачанския балкан, само няколко години по-късно са щели така и така да те обесят. ...

...от сто години насам всяка политическа партия, от най-дясна до най-лява, всяка фашистка

или комунистическа организация, всяка власт – демократична или тоталитарна, всяка милиция или полиция те има за свое знаме, за свой герой, легенда, символ, светец.“

Тази книга не е посветена на легендата, на портрета в министерския кабинет, на щампата на фанелката или на значката Ботев. Тя помага да започнем да разбираме Ботев, неговото време и неговите приятели – дяволите и грешниците, за които пише Георги Марков, макар те да не са се наричали така. Тези негови приятели от „по-интересната част на човечеството“ са се наричали революционери анархисти и това изобщо и ни най-малко не се подразбира, поне от последните две-три, ако не и повече поколения, защото никои никога и никъде не им го е казал или писал. Въжето, с което всяка година, е бесен Ботев, не е въжето на словоизлиянията, а въжето на мълчанието.

Логичен е въпросът защо, ако анархистите и анархизмът са толкова интересни, за тях почти нищо не се е говорило през изминалото столетие. Отговорът е също толкова логичен и прост – било е забранено, много забранено. Спокойно може да се твърди, че анархизмът е най-големият обединител на държавите още от края на XIX и началото на XX век. През 1898 година в Рим се свиква „Международна Римска конференция за обществена защита срещу анархистите“, която продължава близо месец (24 ноември-21 декември). На нея присъстват 54 представители на 21 европейски правителства. В нейния заключителен протокол се взимат решения участващите държави да гласуват закони, забраняващи членуването в анархистки организации, разпространението на анархистка пропаганда, оказването на помощ на анархисти и най-вече ограничаващи отрязването на анархистки акции в пресата. Мнозина изследователи сочат тази конференция като начало на днешния Интерпол. Отзвукът от другата страна на океана – „в страната на свободата“ – не закъснява. Още в първото си обръщение към Конгреса през декември 1901 г. новоизбраният президент Тийдър Рузвелт обявява анархизма за най-тежко престъпление и настоява за най-строги законови мерки. Президентът нарежда анархистите до джебчиците, разбойниците, мъжете, които пребиват жените си, и – забележете – дори търговците на роби, като обявява, че анархистите са най-страшни от всичките и призовава цялото човечество да се обедини срещу

тях. В крайна сметка през 1902 г. е приет федерален закон, действащ и до днес, който забранява в САЩ да влизат лица, изповядващи или защитаващи анархизма. Руската тайна полиция изпраща в САЩ списъци с имена на неиманци на неиманци анархисти. Така се стига до ново междудържавно съвещание през май 1904 г. в Санкт Петербург, на което е подписан „Таен протокол за международната война срещу анархизма“ от правителствата на Германия, Австро-Унгария, Дания, Швеция и Норвегия, Русия, Румъния, Сърбия, България и Османската империя. В България този „Таен протокол“ е законодателно ратифициран със „Закона за анархистите и престъпниците против държавата и обществената сигурност“ от 1907 г. Страховитите античовешки деяния на тези ужасни чудовища анархистите, провокирали такава забележителна солидарност между велики и не дотам велики държави, всъщност са четири атенатата, извършени от анархисти срещу държавни глави в рамките на седем години – френският президент Мари-Франсоаз Сади Карно, убит от Санте Джеронимо Касерио през 1894 г., австрийската императрица Елизабет Баварска, съпруга на Франц Йосиф, убита от Луиджи Лукени през 1898, италианският крал Умберто I, убит от Гаetano Бреши през 1900 и американският президент Уилям Маккинли, убит от Леон Чолгош през 1901 г. В България формален повод за закона от 1907 г. е убийството на министър председателя Димитър Петков, макар българските анархисти да нямат нищо общо с него. Въпреки това те са считани за толкова опасни, че гласуваният закон против тях има даже обратна сила в разрез с гръмко разтръбяваните „принципи на правото“. Основната цел на междудържавното полицейско споразумение „за война срещу анархизма“ е защитата на държавните глави, а не на човечеството. Само няколко години след това съ-

щите тези държавни глави в кървавата касапница на Първата световна война избиват 20 милиона души и осакатяват още толкова от същото това човечество, което призовават да мрази убийците на своите убийци.

В такава антианархическа обстановка много неща могат да се кажат само ако се премълчат много други. Това е времето, в което Евгений Захарович Волков пише своето изследване за връзките на Ботев и българските революционери с „грешниците, и „дяволите“ на световната революция. Самият Волков е принуден да емигрира от Русия за активната си революционна дейност. Дипломира се в Мюнхен като строителен инженер, където се запознава с учещите там български студенти. С помощта на Асен Златаров се преселва в България и се установява във Варна със съпругата си Олга и сина си Юрий, починал от тиф на шестгодишна възраст, през 1913 г. В морския град Волков работи като старши техник към общината. Освен че обикаля България и педантично издирва материали и свидетелства на съвременници за Ботев, помага и на съидейниците си в Русия, като издава във Варна и изпраща оттам в Русия революционния вестник „Моряк“ от 1911 до 1913 г. През 1915 г., малко след като предава в Българската академия на науките готовия си труд, придружен с внушителен документален материал, Волков е уволнен и изгонен от България заради революционната си дейност. В Румъния продължава да работи по историята на българското революционно движение, а след Февруарската революция през 1917 г. се завръща в Русия. През 1920 г. постъпва в болшевишката партия. Работи в различни планови и статистически учреждения, става старши научен сътрудник на Академията на науките на СССР.

Учен с многостранни интереси, професор Евгений Волков е известен в Русия предимно със своята „Демография на народонаселението на СССР за осемдесет години (1850-1930)“, издадена в Ленинград през 1930 г.

Още докато „Демографията“ се печата, започват болшевишките „чистки“ в Академията на науките. През 1937-1938 година една трета от „славистите“ са разстреляни, други получават огромни присъди и са заточени или хвърлени в лагери. По тези „дела“ „протича“ и приятелят на Волков академик Н. С. Державин, тогава директор на Института по славянознание към АН на СССР, заедно с когото Вол-

ков работи в редакцията на Речника на руския език. В края на 1937 г. самият Волков е изключен от партията, уволнен от всички академични длъжности, а на 8 март 1938 г. е арестуван от НКВД по обвинение в „контрреволюционна клевета срещу руския народ, партията и съветската власт“. След повече от година, на 9 май 1939 г., е освободен „без всякакви последици“ и делото му е прекратено. Към този момент академичното славянознание е фактически разгромено от Сталин.

След като Хитлеровата армия окупира Чехословакия, Полша, Югославия и България, нахлува в Съветския съюз на 22 юни 1941 г., завзема балтийските републики, Украйна и Белорусия и към края на юли същата година покрива две трети от разстоянието до Москва, оцелелите „слависти“ стават отново полезни и са призовани от партията да служат на внезапно превърналия се в панславист (разбирай „панически славист“) Сталин. На 29 юли 1941 г. Н. С. Державин и Е. Волков излизат с инициатива за създаването на Международно бюро за помощ на славянските народи в борбата за освобождаване от фашисткото робство. „Съветският съюз може открито пред целия свят да протегне ръка на братска помощ на по-младите си братя – славяните, да ги обедини около себе си и така да създаде от всички славянски народи под свое ръководство в Централна Европа и на Балканите естествен и мощен бастион против фашизма и възможните му бъдещи наследници“ пише във възванието.

Е. Волков, за разлика от Н. С. Державин, не доживява да се порадва на осъществено си възвращение и на „братската помощ“ на големия брат към славянските народи. Умира през 1942 г. по време на блокадата на Ленинград, а неговите български временни съпартийци продължават да обесват Ботев всяка година и да не издават „неудобната“ му биография. В откъслечните сведения, публикувани в българската болшевишка преса през 70-те и 80-те години на XX век за съществуването на тази книга, имената на Бакунин и Нечаев се споменават рядко, в някои статии – нито веднъж, а забранената дума „анархисти“ – никога. Българските историци и публицисти „ботевоведи“ са уникални в света с това, че могат да публикуват толкова текстове, в които присъства името на Прудон, без да присъства думата „анархизъм“.

Александър Ванчев

ОТ НАШИТЕ ЧИТАТЕЛИ

Инферно – стихотворения

Духът на времето

Ето! Усещаш ли го?
Това е духът на времето,
гали ме по лицето.
Усещаш ли го?
Стани човече,
време е за ново начало,
кръвта от земята
ще избледнее
в яркия зор на слънцето!
Време е за промяна,
време е за живот!
Стани, човече,
и нека мечтите
отново бъдат реалност!
Времето се носи
за ново начало!
Усещаш ли го?
Преструвките и лъжите
в мрака да хвърлим, човече!
Време е за ново начало!

* * *

Напред!
Борба за една идея свята.
На народите гнета
нека в ярост да избухне.
Към светли дни да крачим гордо,
за свобода да пеem ний навред.
Напред!
С удар мощен да ударим,
без страх в боя да вървим!
Напред и все напред към края,
свободата е неиде там,
аз зная!
Напред!

Представяме ви младия осемнадесетгодишен поет анархист Светльо (Инферно). Светльо, благодарим за изпратените материали! Много вдъхновение и успех в творческия път!

* * *

Старият рибар

В какъв объркан свят живеем.
Всеки се е отчуждил
и само за себе си мисли.
Приятелство – такава гума
вече няма,
а настървени като вълци,
хората гледат само
своите облаги,
опитвайки се да откъснат все
по-голямо парче месо.
Късат и разкъсват без пощада
човешката гуша.
Като овца попаднала между
освирепяло стаго
е смятан нормалният сред луди.
Считат прозрелия истината
за болен
и унищожавайки го като личност
се опитват да държат масите
в подчинение.

Нейде край Созопол
на големите скали
стоеше стар рибар
с кучето си,
неговия верен другар.
Двамата, вгледани
в бурните вълни,
си спомняха за отминалите дни.
Тихичко лулата си запали
стария другар
отново той погали.
Вятърът развя
неговата брада
и се почувства господар
на тази земя.
Вгледа се в залеза пурпурно лилав
и с въздишка
старият рибар стана, отрърска
си краката
и потегли в тъмнината.

Скръбна вест

На 17 февруари 2009 г. на 84 години почина нашият приятел **Иван Ст. Колев** от гр. Баня, Карловско. Със своето крехко здраве той издържа в лагерите Куциян, Богданов дол и Белене, без да се предаде и прогаде. Поклон. *От приятелите му*

ВЕЧЕ И В КНИЖАРНИЦА „НИСИМ“
Анархистка литература можете да намерите вече и в книжарница „Нисим“ на бул. Васил Левски 59 в София на обявените в каталога цени.

ПОЛЕЗНИ КНИГИ НА НИСКИ ЦЕНИ

Федерацията на анархистите в България предлага следните заглавия на анархистка литература на достъпни цени:

КНИГИ:

1. Основи на безвластието – Г. Хаджиев	1 лв.
2. Национално освобождение и безвластие – Г. Хаджиев	1 лв.
3. Вчерашни, днешни и утрешни проблеми – Г. Хаджиев	1 лв.
4. История на безвластническото движение в България – Г. Хаджиев	1 лв.
5. Моя път (спомени в два тома) – Г. Хаджиев	2x1 лв.
6. Феноменът Махно – П. Аршинов	1 лв.
7. Заблужденията на марксизма – Пиер Рамю	1 лв.
8. Събитието на века – анархистическа Испания – Г. Левал	1 лв.
9. Взаимопомощта – фактор на еволюцията – П. Кропоткин	1 лв.
10. Антиистория славянобългарска – Г. Константинов	1 лв.
11. Краят на държавата и капитала – Г. Константинов	3 лв.
12. С гума вместо с куршуми – Г. Константинов	5 лв.
13. Възможна ли беше съпротивата срещу ДС? – Г. Константинов	3 лв.
14. Нечути песни – Кръстьо Г. Хаджииванов	3,50 лв.
15. Национализъм и култура – Рудолф Рокер	2 лв.
16. Национализъм и култура – Рудолф Рокер том II	5 лв.
17. Избрани страници за и от него – Михаил Бакунин	2 лв.
18. Барутни (по)мисли – Г. Константинов	5 лв.
19. Хляб и свобода – П. Кропоткин	4 лв.
20. Ставайте, робове – Г. Константинов	5 лв.
21. Досие на обект №1218 – Александър Наков	2 лв.
22. Спомени за израстването – Христо Колев ГОЛЕМИЯ	6 лв.
23. Агски калейдоскоп (в два тома) – Г. Константинов	2x5 лв.
24. Преобразуването на обществото или екоанархизмът – М. Букчин	5 лв.
25. Един проект за социална революция – ФАФ	2 лв.
26. Спомени – Стоян Цолов	5 лв.
27. Статии – Георги Божилов	10 лв.

БРОШУРИ:

1. Стопанисването на земята – Г. Хаджиев	0,50 лв.
2. Проблемът за организацията на анархизма – Г. Хаджиев	0,50 лв.
3. Що е анархизъм?	0,50 лв.
4. Отговор на една вярваща – С. Фор	0,50 лв.
5. За общината	0,50 лв.
6. Федерализъм и централизъм – Рудолф Рокер	0,50 лв.
7. Крахът на руския държавен комунизъм – Рудолф Рокер	1 лв.
8. Килифаревско народно въстание и килифаревска чета	1 лв.

Тези книги и нови заглавия можете да купите от антикварната книжарница на пл. „Славейков“ №7. Някои от тях могат да се намерят и в книжарницата на бул. Дондуков срещу Първа английска гимназия. Същите още могат да бъдат поръчани и изпратени от **Александър Методиев Наков**, Перник, ул. „Република“ №4, тел. 076-631 388.

АНАРХОКАЛЕНДАР

- На 02.03.1921 г. кронщадските матроси въстават срещу болшевишката власт.
- На 03.03.1756 г. е роден английският философ и предтеча на анархизма Уилям Годуин.
- На 03.03.1924 г. в Хасковския затвор е убит от надзирателите анархистът Жеко Гергинов.
- На 05.03.1894 г. в Пловдив под редакцията на Димитър Господинов Бойкинов излиза първия пропагандирац анархистки идеи вестник „Борба“.
- На 07.03.1921 г. Троцки нарежда да се нападне въстаналия Кронщад.
- На 09.03.1900 г. групата на „Гемиджиите“ започва прокопането на канал за поставяне на взрив под банк „Отоман“ в Цариград.
- На 10.03.1945 г. са арестувани всички делегати на конференцията на ФАКБ в софийския квартал Княжево, след което повечето от тях са въдворени в ТВО край Дупница.
- На 11.03.1981 г. в Хасково почива анархистът Делчо Василев Демирев, преминал през фашистките и болшевишки концлагери.
- На 11.03.1999 г. в София почива анархистът Стоян Иванов Цолов, участник в Испанската гражданска война, политически затворник преди и след 9 септември.
- На 12.03.1958 г. в Сливенския затвор от ДС е отровен анархистът Манол Васев (Йордан Бърлаков).
- На 15.03.1830 г. в град Сен Фойла Гране е роден анархистът и известен географ Елизе Реклю.
- На 17.03.1906 г. в град Цинцинати, САЩ умира анархистът Йохан Мост, автор на книгата „Религиозната чума“.
- На 18.03.1871 г. е обявена Парижката комуна.
- На 18.03.1947 г. в София почива Михаил Герджиков, анархист, ръководител на Преображенското въстание.
- На 19.03.1905 г. в Килифареве е родена анархистката Надежда Симеонова Попова, участник в Килифаревското въстание и чета на „Братя Бълхови“.
- На 20.03.1925 г. край град Елена, в сражение с полицията загина анархистът Димитър Петков Цонев.
- На 23.03.1954 г. край Павел Баня, в сражение с милицията и армията е убит анархистът Христо Димитров Несторов.
- На 24.03.1902 г. в град Плевен е роден писателят анархист Борис Шивачев.
- На 25.03.1873 г. в град Мангучия е роден немският анархосиндикалист и теоретик Рудолф Рокер.
- На 26.03.1923 г. Ямбол са избити от военните 23-ма анархисти, начело с Тодор Дързев.
- На 29.03. 1927 г. в село Палатово е роден анархистът Асен Илиев Христов, жертва на болшевишката терор.

АНАРХО РАДИО ПРОГРАМА ДИВЕРСИЯ В ЕФИРА

Денонощието
има само 24 часа.
Искаме ги всичките.
Малкото предаване
става голяма
програма. След
като повече от
година разкъсваше
ефирната радиоскука
в съботния
следобед, екипът
на предаването
реши да прави
24-часова програма
в Интернет.
Можете да слушате
пробното излъчване
на адрес:

<http://a-bg.net/dve.m3u>

Помощи за „Свободна мисъл“

1. Тодор Иванов, София 20 лв
2. Читател, София 20 лв
3. Иван Багински, с. Слатино (Дупнишко) 20 лв
4. Георги Константинов, София 80 лв
5. Станчо Кърпаров, с. Бъта (Панагюрско) 20 лв
6. Александър Наков, Перник 10 лв

БАНКОВА СМЕТКА В ЛЕВА (IBAN):

BG86 UBBS 8261 1010 0473 10

Т Б О Б Б А Д, К Л О Н П Е Р Н И К
Ф А Б Б Л А Г О Д А Р И З А О К А З А Н А Т А П О Д К Р Е П А !

Вестник „Свободна мисъл“ не печели от реклами или обяви и не е спонсориран от никакви патриотични бизнесмени и затова не изплаща хонорари. Редакцията приема материали, написани грамотно на стандартни машинописни страници – 30 реда на страница, 55 знака на ред или набрани на компютър. Всеки автор носи отговорността за съобщените факти и твърдения! *Ръкописи не се рецензират и не се връщат!*

сайт на ФАБ:

www.a-bg.net

сайт на „Свободна мисъл“:

sm.a-bg.net

имейл на ФАБ:

fab@a-bg.org

телефони за връзка с ФАБ

0884 699 743

0896 613 727

адрес на редакцията

София, ЖК Надежда, пощенски клон 1220, пощенска кутия 59

отговорен редактор
предпечатна подготовка
печат

А. Ванчев
„Свободна мисъл“
„Унискорп“ ООД

АБОНАМЕНТ 2009

Драги читатели,
Абонаментът за вестник „Свободна мисъл“ МОЖЕ ДА СТАВА ДО 15-ТО ЧИСЛО НА ВСЕКИ МЕСЕЦ ВЪВ ВСИЧКИ пощенски клонове на страната. За 1 година – 6,00 лв.; за 6 месеца – 3,00 лв.; за 3 месеца – 1,50 лв. Цена на един брой – 0,50 ст.

СВОБОДНА МИСЪЛ

Каталожен
номер
649

